

SECRETARIA GENERALIS SYNODI

GENERALNO TAJNIŠTVO SINODE
XVI. REDOVITA OPĆA SKUPŠTINA BISKUPSKE SINODE

Ususret listopadu 2024. godine

U nastavku se donose prikupljene upute i smjernice, koje je izradilo i odobrilo Redovno vijeće Generalnog tajništva Sinode, o **koracima koje treba poduzeti u mjesecima koji nas dijele od Druge sesije Sinodalne skupštine (listopad 2024.)**, da bi se nastavilo hod koji je Sveti Otac želio i pokrenuo 9. listopada 2021. godine: *Za sinodalnu Crkvu. Zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*.

Cjelokupan proces Sinode 2021. – 2024. predstavlja izvor nadahnuća za nastavak tog puta. Oni koji su sudjelovali na sinodskim susretima na različitim razinama etape slušanja i savjetovanja, a još više sudionici Prve sesije, imali su priliku doživjeti konkretno iskustvo Crkve koja se otkriva kao pluralna i doživljava različitosti kao bogatstvo u zajedništvu. To iskustvo predstavlja proročku riječ upućenu svijetu kojem je teško vjerovati da su mir i sklad mogući. Uskrsli nas šalje i poziva naviještati evanđelje današnjem svijetu: rasti kao sinodalna Crkva konkretan je način da odgovorimo na taj poziv i to poslanje.

Dragocjeno je svjedočanstvo onih koji su sudjelovali na Skupštini: njihova besjeda može prenijeti bogatstvo iskustva koje nijedan tekst ne može sažeti i koje je neizostavan dio dara koji smo primili. Sinodalan susret između braće i sestara koji se međusobno prepoznaju kao učenici koje je pozvao i poslao Gospodin, milost je i izvor radosti. Iz tog se iskustva rodila želja za dijeljenjem tog dara, uključujući sve veći broj ljudi u taj dinamizam.

Osim u govorima sudionikâ, plodovi Prve sesije sabrani su u *Sažeto izvješće*, odobreno na kraju radova i dostupno na velikom broju jezika na mrežnoj stranici Sinode 2021. – 2024. (www.synod.va), koja predstavlja referentnu točku za putovanje Božjeg naroda u razdoblju između dva zasjedanja. Nastavak sinodalnog procesa zasnivat će se, konkretno, na nekim okosnicama u kojima se na različite načine isprepleću tri razine na kojima smo dosad susljedno radili: razina pojedine mjesne Crkve, razina skupine Crkava (nacionalnih, regionalnih i kontinentalnih), te razina cijele Crkve. Kako je Sveti Otac podsjetio odobravajući te pravce rada, »ova Sinoda posvećena je sinodalnosti, a ne ovoj ili onoj temi... Važan je način na koji se razmišlja, to jest na sinodalan način«.

Na toj se ravni odvijao dosadašnji proces i na toj smo istoj razini pozvani razvijati rad Prve sesije, tijekom kojega je **Skupština na sinodalan način obrađivala pitanja od velike važnosti**, bilježeći konvergencije i dodirne točke, naznačujući pitanja s kojima se valja uhvatiti u koštac, i formulirajući prijedloge. Riječ je o pitanjima od velike važnosti, **od kojih se neka moraju obrađivati na razini cijele Crkve i u suradnji s uredima (dikasterijima) Rimske kurije**, kao što je, primjerice, preliminarna studija vezana uz posuvremenjenje (tal. *aggiornamento*) ZKP-a i ZKIC-a (*Sažeto izvješće*, poglavlje 1, slovo r), *Ratio fundamentalis* (Temeljne odredbe) o odgoju i izobrazbi zaređenih službenika (pog. 11, slovo j), dokumenta *Mutuae relationes* (pog. 10, slovo g); ili pak dublje teološko i pastoralno proučavanje đakonata i, konkretnije, pristupa žena đakonatu (pog. 9, slovo n), i tako redom. Kao plod rada sinodalne skupštine, **popis tih tema bit će predan Svetom Ocu**. Na onim temama koje bude on naznačio, bit će pozvane raditi skupine stručnjaka sa svih kontinenata na sinodalan način, a u rad će biti uključeni nadležni dikasteriji Rimske kurije, u crkvenom dinamizmu kojim koordinira Generalno tajništvo Sinode. Izvješće o napredovanju u tom poslu bit će predstavljeno na Drugome zasjedanju u listopadu 2024. godine.

1. Smjerodano pitanje za dublje proučavanje

Mjesne skupštine i skupine Crkava pozvane su prije svega dati doprinos, u dubljoj analizi nekih vidova *Sažetog izvješća* koji su temeljni za temu Sinode, polazeći od smjerodanog pitanja koje predstavlja kakvu ideju vodilju:

KAKO biti sinodalna Crkva u poslanju?

Cilj je utvrditi **putove kojim nam je ići i alate koje treba usvojiti** u različitim okruženjima i različitim okolnostima, kako bi se prepoznala vrijednost originalnosti svakog krštenika i svake Crkve u jedinstvenom poslanju naviještanja uskrsloga Gospodina i njegova evanđelja današnjemu svijetu. Nije riječ, dakle, o tome da se ograničimo na razinu tehničkih ili proceduralnih poboljšanja kojima strukture Crkve postaju učinkovitijima, nego o tome da se radi na konkretnim oblicima misionarskog zalaganja na koje smo pozvani, u dinamizmu između jedinstva i različitosti karakterističnom za sinodalnu Crkvu.

U vezi s tim korisno je ponovno pročitati br. 27 apostolske pobudnice *Evangelii gaudium*: »Sanjam o misijskom opredjeljenju koje može sve preobraziti, tako da crkveni običaji, načini na koje se stvari čine, satnice, jezik i sve strukture postanu prikladan kanal za evangelizaciju današnjeg svijeta više no za samoočuvanje. Reforma strukturâ, koju zahtijeva ta pastoralna preobrazba, može se shvatiti jedino kao dio naporâ koji se ulažu da one postanu više misionarske, da redovni pastoral u svim svojim aspektima bude širi i otvoreniji, da se u pastoralnim djelatnicima probudi stalna želja za 'izlaženjem' i tako potpomogne pozitivni odgovor svih onih kojima Isus nudi svoje prijateljstvo. Kao što je Ivan Pavao II. govorio biskupima iz Oceanije: 'Svaka obnova Crkve mora imati poslanje kao svoju svrhu kako ne bi postala plijenom svojevrstne crkvene introvertiranosti'.« Obzor kojem je usmjeren rad na dubljem proučavanju polazeći od toga smjerodana pitanja jest, dakle, reforma nadahnuta poletnošću prema poslanju koje nam je Krist povjerio, poduprta pastoralnim obraćenjem koje Duh, koji nas po Gospodinovu obećanju nikada ne ostavlja same, poziva ostvariti i čini ga mogućim.

1.1. Dvije razine dubljeg proučavanja

Tom smjerodanom pitanju treba pristupiti na dvije razine, uvijek imajući kao referentnu točku *Sažeto izvješće* kao cjelinu.

a) Na razini svake pojedine mjesne Crkve: KAKO vrednovati diferenciranu suodgovornost u poslanju svih članova Božjeg naroda? Koji modaliteti odnosa, strukture, procesâ razlučivanja i donošenja odluka u vezi s poslanjem omogućuje njegovo prepoznavanje, oblikovanje i unaprjeđivanje? Koje je službe i sudionička tijela moguće obnoviti ili uvesti kako bi se bolje izrazila ta suodgovornost? Unutar *Sažetog izvješća* moguće je pobliže se referirati na poglavlja 8-12, 16 te 18.

b) Na razini odnosâ između Crkava, između grupacija Crkava na različitim razinama i s rimskim biskupom: KAKO kreativno artikulirati te odnose kako bi se pronašlo »dinamičnu ravnotežu između dimenzije Crkve kao cjeline i njezinih mjesnih korijena« (*Sažeto izvješće*, pog. 5, slovo g)? Ovdje se prije svega možemo referirati na pog. 13, 19 i 20 *Sažetog izvješća*.

1.2. Nekoliko uputa za organizaciju rada

U praksi, polazeći od smjerodanog pitanja i dviju prije navedenih razina, **svaka je mjesna Crkva pozvana provesti daljnje savjetovanje**, određujući konkretne modalitete na temelju onoga što je moguće postići u raspoloživom vremenu. Prvi korak sastojat će se u izboru perspektive s koje će se pristupiti smjerodanom pitanju, razvijajući sadržaje *Sažetog izvješća* u tom pogledu. Realno je očekivati da neće biti moguće ispitati sve implikacije. Stoga je svaka mjesna Crkva pozvana usredotočiti se na one vidove za koje vjeruje da mogu dati doprinos na temelju vlastitih posebnosti i vlastita iskustva, dijeleći dobre prakse koje predstavljaju klice konkretne sinodalnosti. Na temelju donesenih odluka, svaka će biskupija, odnosno eparhija, prosljediti rezultate tog daljnjeg savjetovanja biskupskoj konferenciji ili hijerarhijskoj strukturi Istočne Crkve koje su dio, u rokovima i na načine koje ove potonje budu naznačile.

Ne radi se o **počinjanju ispočetka ili ponavljanju procesa slušanja i savjetovanja koji je karakterizirao prvu etapu**. U ovoj etapi, osim tijelâ za sudjelovanje na biskupijskoj razini i već uspostavljenog sinodskog tima, bit će važno uključiti **osobe i skupine koji izražavaju različita iskustva, vještine, karizme, službe** unutar Božjeg naroda i čije je gledište posebno korisno u fokusiranju na onaj

kako: primjerice, zaređeni službenici (osobito župnici); drugi voditelji u pastoralu (primjerice katehete i voditelji temeljnih zajednica i malih kršćanskih zajednica, osobito u nekim krajevima; voditelji pastoralnih ureda); posvećeni muškarci i posvećene žene; voditelji laičkih udruga, crkvenih pokreta i novih zajednica; osobe na odgovornim položajima u ustanovama i organizacijama povezanim s Crkvom (škole, sveučilišta, bolnice, prihvatni centri, kulturni centri i dr.); teolozi i crkveni pravnici i drugi.

Biskupske konferencije i hijerarhijske strukture Istočnih Crkava referentne su točke za taj dio procesa i **pozvane su koordinirati prikupljanje priloga iz biskupijâ i eparhijâ**, utvrđujući metode i rokove za to. Pozvane su, k tome, nastaviti dublje proučavanje i analizu počevši od istog smjerodanog pitanja na svojoj razini kao i na kontinentalnoj razini, ako se to smatra prikladnim i izvedivim.

Na razini kako mjesnih Crkava tako i skupine Crkava, perspektiva autentično sinodalnog razlučivanja zahtijeva također **doprinos teoloških i kanonskih kompetencija, kao i humanističkih i društvenih znanosti**, uključujući stručnjake iz tih disciplina i akademskih ustanova prisutnih na danom području.

Nakon što se prikupe prilozi iz biskupijâ ili eparhijâ, biskupske konferencije i hijerarhijske strukture Istočnih Crkava, kao i biskupije koje ne pripadaju nijednoj biskupskoj konferenciji, **imaju zadaću sastaviti sažetak od najviše osam stranica**, koji će se dostaviti Generalnom tajništvu Sinode do 15. svibnja 2024. godine. Na temelju tako prikupljenog materijala izradit će se *Instrumentum laboris* Druge sesije.

2. Održavati živim sinodalan dinamizam

Očuvati i oživljavati sinodalnu dinamiku koja je uključila cijeli Božji narod tijekom posljednje dvije godine jednako je važno kao i opisan rad na dubljem proučavanju i savjetovanju. Štoviše, u Prvoj sesiji naznačeno je, kao prioritet, »povećati broj osoba uključenih u sinodske putove, prevladavajući prepreke sudjelovanju koje su se do sada pojavljivale« (*Sažeto izvješće*, pog. 1, slovo m), također ukazujući na različite metode i skupine kojima treba posvetiti pozornost, među kojima je i digitalno okruženje.

U tu svrhu, mjesne su Crkve također pozvane pregledati cjelokupno *Sažeto izvješće* i preuzeti poticaje koji najviše odgovaraju njihovoj situaciji. Na temelju toga moći će **promicati najprikladnije inicijative za uključivanje cijeloga Božjeg naroda** (odgojno-obrazovni rad, dublja teološka proučavanja, slavlja u sinodalnom stilu, savjetovanje s bazom, slušanje manjinskih skupina i skupina koje žive u uvjetima siromaštva i na rubu društva, kružoci u kojima se raspravlja o kontroverznim pitanjima itd.), koristeći metode koje su već uspješno testirane tijekom prve etape, posebice razgovor u Duhu. Isto su pozvane činiti i redovničke kongregacije, ustanove posvećenog života, laičke udruge, crkveni pokreti i nove zajednice, pridonoseći radu biskupija i eparhija u kojima su prisutne. Cilj je održati živim onaj dinamizam slušanja i dijaloga sa svima, posebice s onima koji su više na marginama života Crkve, koji je započet u prvoj etapi sinodskog procesa i koji je donio značajne plodove.

Svaka mjesna Crkva, koja to želi, moći će **poslati** biskupskoj konferenciji ili hijerarhijskoj strukturi Istočne Crkve kojoj pripada **kratko svjedočanstvo o učinjenom i proživljenim iskustvima (najviše dvije stranice), dijeleći s drugima dobru praksu** koju smatra značajnom za rast sinodalnog misionarskog dinamizma. Biskupske konferencije i hijerarhijske strukture Istočnih Crkava pobrinut će se da se ta svjedočanstva dostave Generalnom tajništvu. Rok je također 15. svibnja 2024. godine.

Ti prilozi neće izravno predstavljati materiju o kojoj će se razmišljati na Skupštini tijekom Druge sesije, ali će ipak biti na raspolaganju njezinim članovima. Cilj im je pomoći u sastavljanju okvira u koji će se smjestiti rad Skupštine. Razmjena iskustava i dobrih praksi ujedno će moći **aktivirati dinamiku susreta i suradnje između Crkava**, koje će se osjećati pozvanima baviti se istim pitanjima.

3. Odgovorni subjekti i njihove zadaće

Glavni subjekti hoda između dviju sesija Skupštine jesu sve i svaka pojedina mjesna Crkva. U ovoj etapi svaki dijecezanski ili eparhijski biskup ima nezamjenjivu ulogu poticaja: njegov je zadatak otpočeti i pratiti to daljnje savjetovanje u vlastitoj biskupiji ili eparhiji, a zatim potvrditi njihove rezultate.

Za provođenje i animiranje toga procesa, predlaže se da se vrednuje doprinose članova Sinodske skupštine s pojedinih područja, kao i doprinos sinodalnih timova uspostavljenih u prethodnoj etapi na različitim razinama.

Biskupske konferencije i hijerarhijske strukture Istočnih Crkava pozvane su izravno se uključiti u rad na dubljem proučavanju na svojoj razini i izvršiti ulogu koordinacije mjesnih Crkava.

Na poseban način:

1) u pogledu rada na dubljem proučavanju polazeći od smjerodanog pitanja, od biskupskih se konferencija i hijerarhijskih struktura Istočnih Crkava traži da:

- prate taj proces, nudeći mjesnim Crkvama smjernice o načinima i trajanju savjetovanja;
- se pobrinu za dublje proučavanje smjerodanog pitanja na razini grupacija Crkava, prema metodama koje smatraju prikladnima;
- pripreme sažetak primljenih ili izrađenih priloga te ga dostave Generalnom tajništvu Sinode do 15. svibnja.

2) u pogledu predanog zalaganja oko održavanja sinodalnog dinamizma živim, od biskupskih konferencija i hijerarhijskih struktura Istočnih Crkava traži se:

- da nastave promicati inicijative koje pomažu rasti kao sinodalna Crkva u poslanju, također na razini grupacijâ Crkava;
- da prikupe svjedočanstva i dobre prakse koje biskupije i eparhije žele podijeliti. te da ih sve pošalju u cjelovitom, a ne sažetom obliku, Generalnom tajništvu Sinode, također do 15. svibnja 2024. godine.

Vatikan, 11. prosinca 2023.